

NATUUR
&
MILIEU

Pestvogels bij Meppen luidruchtig verjaagd door felle concurrent grote lijster

Op het noordelijk halfrond is het een van de weinige vogels die bijna geen contact met mensen heeft. Daarom zijn pestvogels zo dicht te naderen, zelfs tot twee meter. Ieder jaar komen er wel enkele op doortrek in ons land. Maar hij staat bekend als invasievogel. Deze winter is er een invasie van pestvogels. Dat begon in november en duurt tot op heden voort. Ze komen in groepsverband, uit het hoge noorden verdreven door langdurige sneeuwval en strenge vorst. Meestal bestaat een groep uit niet meer dan tien vogels. In Hoogeveen werden in december pestvogels gezien in de Da Costastraat en bij een boerderij aan de Trekgratenweg. De vogels zoeken naar besdragende struiken, met voorkeur voor de Gelderse roos. Acrobatisch hangen ze samen aan de takken en plukken met een korte ruk de bessen. En samen vliegen ze in een boom terug om zich te poetsen of er een dutje te doen. Dagenlang blijven ze bij de voedselbron rondhangen. Totdat een veel sterkere concurrent hun bessenstruik heeft ontdekt. Bij toeval zag ik dat in een eikensingel bij Meppen.

Het ging helemaal niet om pestvogels. IVN-er Roel Smid tipte me over een zeearend die hij had gezien boven de grote plas van de Mepper Hooilanden ten noordwesten van Meppen. Wellicht was de grote roofvogel er nog. Vanwege de spanwijdte van bijna twee meter wordt hij de 'vliegende deur' genoemd. Mocht hij er nog zijn, dan was verwarring met welke grote roofvogel dan ook uitgesloten. Te snel stapte ik naast de grote plas uit de auto, zonder eerst goed te hebben rondgekeken. De enorme vogel vloog op uit het opgaande bosje aan de westkant van de plas. Hij zeilde op boomhoogte over het water. De wilde zwanen, ongeveer honderd, begonnen luidkeels te trompetteren. Een prachtig geluid, weerkaatst door het water, maar je hoorde er nu een lichte paniek in. Grote paniek ontstond onder smienten. Een wolk van driehonderd vloog bij het zien van de zeearend op van het

Besetende pestvogel op de meidoorn in de eikensingel. Foto Hero Moorlag

de eerste vogel die zingt om zijn territorium af te bakenen. Je kunt de eerste heggemussen en grote lijsters nu horen. Het is begrijpelijk dat grote lijsters na hun lange trektocht honger hebben. Ze zoeken dan ook een struik met bessen en aan de Koemarsdijk had een grote lijster de meidoorn van de pestvogels ontdekt. Hij kwam vleugelklappend en met een luid tsurrrr-tsurrrr aanvliegen. Eerst dacht ik aan een mannetjessperwer die een pestvogel wilde verschalken, maar toen de vogel opgewonden in een eik neerdaalde, herkende ik de grote lijster. Hij meet 27 centimeter. Ter vergelijking met andere lijsters: een merel is 25, een zanglijster 22 en een koperwiek 21 centimeter. Een pestvogel oogt fors, maar is 18 centimeter. De rust onder de pestvogels was op slag verdwenen. Ze stoven uiteen en groepeerden zich in een eik verderop. Af en toe probeerden ze wel weer op de meidoorn neer te dalen, maar werden onmiddellijk door de lijster aangevallen. Ze kregen nauwelijks gelegenheid een besje te plukken. Omdat ik in de droge sloot dichtbij de meidoorn stond, durfde de lijster niet te naderen. Maar zogauw maar één pestvogel het waagde in de buurt van de struik te komen, kwam de boosdoener als een sperwer laag over de dijk aanvliegen en liet zijn felle tsurrrr horen. Weg pestvogels. Hoe dat in de dagen erna is afgelopen, laat zich raden. De pestvogels hebben het zekere voor het onzekere genomen en zijn doorgevlogen naar een veiliger bessenstruik. De voedselconcurrentie bleek bijna letterlijk moordend.

een subadult. Vermoedelijk kwam deze vogel uit de broedgebieden in Noord-Duitsland of misschien uit de Oostvaardersplassen, waar sinds enkele jaren een zeearend broedt. Zeearenden vangen vis, maar in de winter ook eenden. In de Oostvaardersplassen eten ze vooral aas. Zwerfende zeearenden zie je wel eens aan de Groningse kust. Bij Meppen was het een volslagen verrassing.

Deze vogels zijn wel wat gewend. In de eikensingel zocht ik een besdragende struik en vond een halfwas meidoorn vol donkerrode bessen.

wat ze ermee moeten doen. Lang houden ze de bes voorin de snavel. Bedankt, want de foto is al genomen. De bessen van meidoorn zijn misschien

eikentak. De snelle soepele vlucht valt op. De kop gaat in de veren en verzadigd doet het groepje zowaar een dutje. Je hoort ze niet, ze letten

Bohemian Waxwing

Enkele weken geleden stuurde neef Henk Moorlag uit de Yukon (bij Alaska) een foto van een groep pestvogels in zijn achtertuin. Ik vertelde hem over de invasie in ons land en dat ook ik naar deze vogels uitkeek. Wel moest ik de naam pestvogel verklaren. In de middeleeuwen vonden net als nu invasies van pestvogels om de zes tot acht jaar plaats en meestal juist op het moment dat er pest uitbrak. De vogels kregen de schuld. Puur bijgelof. De Engelse naam waxwing (lakvleugel) is mooier. De rode vlek op de vleugel doet denken aan de ouderwetse zegelak waarmee vroeger een envelop sloot. In Canada komen twee soorten pestvogels voor, Cedar Waxwing en Bohemian Waxwing. De cedarpestvogel mist de rode kleur op de onderstaart. De Bohemian Waxwing is algemeen op het hele noordelijk halfrond. Ze leven in open dennen- en berkenbossen in het noorden van Finland, Sibirië en Canada. Hun voedsel bestaat uit zaden en in de broedtijd uit insecten, waarmee ze hun jongen voeren. Sneeuwval en strenge vorst drijven de Bohemian Waxwing naar het zuiden. Via Denemarken en Duitsland komen ze in ons land. Deze winter is er sprake van een invasie.

Pestvogels op ijs

Om tien uur gaf de display in de auto nog min vijf aan. Te koud om langer in de noordoostenwind naar de zeearend en de wilde zwanen te kijken. Met de kachel op de hoogste stand reed ik langzaam over de Koemarsdijk terug. Langzaam, want je ziet hier vaak een buizerd, misschien een ruigpootbuizerd, een blauwe kiekendief, een rode wouw en kramsvogels. Er lopen zwarte pony's in de weilanden naast de dijk. Bijna aan het einde gekomen, zag ik een groep vogels neerdalen in het slootje naast de berm. Ze liepen over het ijs naar de rand, kennelijk met de bedoeling een open plekje te vinden om te drinken. Vinken, dacht ik, maar de vogels waren groter. Op enige afstand parkeerde ik de auto in de berm en stapte uit, de camera in aanslag. Het hart van een vogelaar begint al sneller te kloppen bij het zien van een zeldzaamheid als een zeearend, maar nu sloeg m'n hart een beetje op hol. De vogels op het ijs en hangend aan berijpte grashalmen op het schuine talud van het slootje waren geen vinken, maar pestvogels. De gele eindband van de staart en het rode lakvleekje op de vleugels waren duidelijk te zien. Plotseling vloog het groepje in een eik. Nu kon ik ze tellen. Negen pestvogels, zich in alle rust poetsend. Schijnbaar hadden ze geen last van de koude wind en de lage temperatuur. Maar wat wil je. In het hoge noorden is het veel kouder.

Na de maaltijd slapen de pestvogels in een eik. Foto Hero Moorlag

Behoedzaam liet ik me in de droge sloot naast de singel zakken. Vijf zwarte pony's kwamen nieuwsgierig naderbij. Nu maar wachten.

iets te groot voor een pestvogel. Of testen ze eerst even de hardheid, of rijpheid. In ieder geval werken ze de bes naar achteren en slikken hem met enige moeite door. Je ziet de verdikking van de keel wanneer de bes door de slokdarm gaat. Welke vogel het sein geeft, ik weet het niet. Maar plotseling vliegen ze allemaal tegelijk op en nemen hun plek weer in op een

niet op hun omgeving, alles gebeurt in volkomen rust. Totdat de grote concurrent komt.

Voedselconcurrentie

Eind januari komen grote lijsters uit het zuiden terug. Samen met de heggenmus (standvogel) is de grote lijster

Pestvogels zijn gezien in Almere, Assen, Groningen, Hoogeveen, Meppen en op Ameland. Enkele foto's van de pestvogels bij Meppen heb ik naar neef Henk in Whitehorse gestuurd. Let de komende maanden op besdragende struiken als meidoorn, cotoneasters en Gelderse roos. De invasie van pestvogels is nog tot begin april in volle gang.

Negen acrobaten

Mijn geduld werd beloofd. En tegen half elf kwam ook nog de zon achter de wolken tevoorschijn. Het werd

Pestvogels drinken water in het slootje naast de dijk. Foto Hero Moorlag

een graadje warmer, maar dat was niet aan mijn vingers te zien die zich blauw om de ijskoude camera klemden. Eerst daalt er één vogel geruisloos op de meidoorn neer. Nog geen tien seconden later zitten ze alle negen op de struik. Ik sta op drie meter van ze af en hoef nauwelijks in te zoomen. Wat een schitterende vogels zijn het. De dekveren zijn fluwelzacht beige, iets rood aangelopen. De kuif is bruiner en wat een prachtige roodbruine kleur heeft de onderstaart. Onder de witte vleugelvlek bevindt zich de knalrode lakstreep. De vleugelpunt is geel gestreept en de eindband van de staart is ook helder geel. De donkerrode ogen kijken wat streng, maar dat komt waarschijnlijk door de zwarte oogstreep. Onder de kin zijn de dekveren fluwelzwart. Bij de geringste opwindning gaat de kuif rechtop staan. De vogels hangen acrobatisch aan de takken. Met een korte ruk trekken ze een bes van een tak. Het lijkt of ze eerst niet weten

De boosdoener (grote lijster) houdt de pestvogels in de gaten. Foto Hero Moorlag

Zeearend boven de Mepper Hooilanden. Foto Hero Moorlag

water, zwenkte naar het noorden en streek neer op de plas bij Boswachterij Gees. Ik had de arend gezien, mijn dag was alweer goed. Maar het einde van de show was nog niet in zicht. De grote roofvogel keerde en kwam naar het bosje terug. Zeilde nog een keer weg en keerde opnieuw terug. Waarschijnlijk lag er ergens prooi en wilde hij dat niet zomaar prijsgeven. Nu kon ik, ook zonder kijker, zien dat het niet een volwassen vogel (adult) betrof, maar ook geen juveniel (jong van 2010). Arenden bouwen in drie jaar een verenkleed van een volwassen vogel op. Kenmerkend wordt dan de geheel witte wigvormige staart. De zeearend die bij Meppen vloog, was

Door Hero Moorlag

